

הלכות שבת פרק יא

א. השוחט, חייב. ולא שוחט בלבד, אלא כל הנוטל נשמה לאחד מכל מיני חיה ובהמה ועוף ודג ושרץ בין בשחיטה, בין בנחירה או בהכיה חייב. החונק את החי עד שימות, הרי זה תולדת שוחט; לפיכך אם העלה דג מספל שלמים, והניחו עד שמת חייב משום חונק; ולא עד שימות, אלא כיון שיבש בו פסלע בין סנפיריו חייב, שעדין אינו יכול לחיות. הושיט ידו למצי בהמה, ודלדל עבר שבמעייה חייב.

ב. רמשים שהן פריץ ורבין מזכר ונקבה, או נהוין מן העפר כמו הפרעושין ההורג אותן, חייב כהורג בהמה וחיה; אבל רמשים שהויתן מן הגללים, ומן הפרות שהבאישו, וכיוצא בהן כגון תולעים שלבשר, ותולעים שבתוך הקטניות ההורגן, פטור.

ג. המפלה פליו בשבת מולל את הפנים, וזורקן; ומתר להרג את הפנים בשבת, מפני שהן מן הזיעה.

ד. חיה ורמש שהן נושכין וממיתין ודאי כגון זבוב שבמצרים, וצרעה שבנינוה, ועקרב שבחדיב, ונחש שבארץ ישראל, וכלב שוטה בכל מקום מתר להרגן בשבת, כשיראו. ושאר כל המזיקין אם היו רצין אחריו, מתר להרגן; ואם היו יושבין במקומן או בורחין מלפניו, אסור להרגן; ואם דרסן לפי תמו בשעת הלוכו והרגן, מתר.

ה. המפשיט מן העור כדי לעשות קמיע, חייב. וכן המעבד מן העור כדי לעשות קמיע, חייב. ואחד המעבד, ואחד המולח שהמליחה, מין עבוד היא. ואין עבוד באכלין. וכן המוחק מן העור כדי לעשות קמיע, חייב. ואיזה הוא מוחק זה המעביר השער או הצמר מעל העור אחר מיתה, עד שיחליק פני העור.

ו. המפרק דוכסוסטוס מעל הקלף הרי זה תולדת מפשיט, וחייב. הדורס על העור ברגלו עד שיתקשה, או המרפכו בידו ומושכו ומשוה אותו בדרך שהרצענין עושין הרי זה תולדת מעבד, וחייב. המורט נוצה מן האברה הרי זה תולדת מוחק, וחייב. וכן הממרח רטיה כל שהוא, או שעוה, או זפת, וכיוצא בהן מדברים המתמרחין, עד שיחליק פנים חייב משום מוחק. וכן השף בידו על העור המתוח בין העמודים, חייב משום מוחק.

ז. מחתף מן העור כדי לעשות קמיע, חייב: והוא שיתפון למדת ארכו ומדת רחבו, ויחתף בכוננה הוא שהיא מלאכה; אבל אם חתף דרך הפסד, או בלא כוננה למדתו, אלא כמתעסק, או כמשחק הרי זה פטור. והקומט את הפנף הרי זה תולדת מחתף, וחייב. וכן המגרד ראשי פלגסות שלארוז, חייב משום מחתף. וכן כל חתפה שיתחף חרש העץ מן העצים, או חרש מתכת מן המתכות חייב משום מחתף. הנוטל קיסם שלעץ מלפניו וקטמו לחצות בו שניו, או לפתח בו את הדלת חייב.

ח. כל דבר שהוא ראוי למאכל בהמה כגון תבן, ועשבים לחים, והוצין, וכיוצא בהן מתר לקטם אותן בשבת, מפני שאין בהן תקון כלים. ומתר לקטם עצי בשמים להריח בהן, ואף על פי שהן קשים ויבשין; ומפשח מהן כל שירצה, בין שפשח עץ גדול, בין שפשח עץ קטן.

ט. הכותב שתי אותות, חייב. והמוחק כתב על מנת לכתב במקום

המחק שתי אותות, חֵיב. הכותב אות אחת גדולה כשתיים, פטור; מחק אות אחת גדולה, ויש במקומה כדי לכתב שתיים חֵיב. כתב אות אחת והשלים בה את הספר, חֵיב. הכותב על מנת לקלקל העור, חֵיב שאין חיובו על מקום הכתב, אלא על הכתב; אבל המוחק על מנת לקלקל, פטור. נפלה דיו על גבי ספר, ומחק אותה, נפלה שעוה על גבי הפנקס, ומחק אותה אם יש במקומה כדי לכתב שתי אותיות, חֵיב.

י. הכותב אות כפולה פעמים, והוא שם אחד כגון רר תת גג חֵיב. והכותב בכל כתב ובכל לשון חֵיב, ואפלו משני סמיונות. הכותב אות אחת סמוך לכתב, או כתב על גבי כתב, המתכוון לכתב חת וכתב שני זנין, וכן כל כיוצא בזה משאר אותיות, הכותב אות אחת בארץ ואות אחת בקורה שהרי אין נהגין זה עם זה, או שכתב שתי אותיות בשני דפי פנקס ואין נהגין זה עם זה פטור; כתבן בשני כותלי זוית, או בשני דפי פנקס, והן נהגין זה עם זה חֵיב.

יא. לקח גויל וכיוצא בו, וכתב עליו אות אחת במדינה זו, והלך באותו היום, וכתב אות שניה במדינה אחרת במגלה אחרת חֵיב: שבזמן שמקרבין, נהגין זה עם זה, ואין מחסרין מעשה לקריבתן.

יב. הכותב אות אחת אף על פי שקורים ממנה תבה שלמה, פטור. כיצד: כגון שכתב מים, והכל קורין אותה מעשר, או שכתבה במקום מנין, שהרי היא כמי שכתב ארבעים הרי זה פטור. המגיה אות אחת, ועשה אותה שתיים כגון שחלק גג החית, ונעשת שני זנין חֵיב. וכן כל כיוצא בזה.

יג. הכותב בשמאלו, או לאחר ידו, ברגלו, בפיו, ובמרפקו פטור. אטר שכתב בימינו, שהיא לו כשמאל כל אדם פטור; ואם כתב בשמאלו, חֵיב. והשולט בשתי ידיו בשוה, וכתב בין בימינו בין בשמאלו חֵיב. קטן אויחז בקלמוס, וגדול אויחז בידו וכותב חֵיב; גדול אויחז בקלמוס, וקטן אויחז בידו וכותב פטור.

יד. אין הכותב חֵיב עד שיכתב בדבר הרושם ועומד, כגון דיו, ושחור, וסקרה, וקמוס, וקלקנתוס, וכיוצא בהם; ויכתב על דבר שמתקים הכתב עליו, כגון עור, וקלף, וניר, ועץ, וכיוצא בהם. אבל הכותב בדבר שאין רשומו עומד, כגון משקין ומי פרות, או שכתב בידו וכיוצא בו על עלי ירקות, ועל כל דבר שאינו עומד פטור. אינו חֵיב עד שיכתב בדבר העומד, על דבר העומד; וכן אין המוחק חֵיב עד שימחק כתב העומד, מעל דבר העומד.

טו. הכותב על בשרו חֵיב, מפני שהוא עור: אף על פי שחמימות בשרו מעברת הכתב לאחר זמן, הרי זה דומה לכתב שנמחק. אבל המשרט על בשרו צורת כתב, פטור. הקורע על העור כתבנית כתב, חֵיב משום כותב; הרושם על העור כתבנית כתב, פטור.

טז. המעביר דיו על גבי סקרה, חֵיב שתיים אחת משום כותב, ואחת משום מוחק. העביר דיו על גבי דיו, וסקרה על גבי סקרה, או סקרה על גבי דיו פטור.

יז. רושם, תולדת כותב הוא. כיצד: הרושם רשמים וצורות

בַּכַּחַל וּבִשְׁשֶׁר וְכִיוּצָא בָּהֶן, כְּדֶרֶךְ שֶׁהַצִּירִין רוֹשְׁמִים הֵרִי זֶה
חַיֵּב מְשׁוּם כּוֹתֵב; וְכֵן הַמוֹחֵק אֶת הָרְשׁוּם לְתֵקֵן הֵרִי זֶה תּוֹלְדֵת
מוֹחֵק, וְחַיֵּב.

יח. הַמְשָׁרֵטט כְּדִי לְכַתֵּב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת תַּחַת אוֹתוֹ שְׁרֵטוֹט, חַיֵּב.
חֲרָשֵׁי הָעֵצִים שֶׁמַּעֲבִירִין חוּט שְׁלֹסְקָה עַל גְּבִי הַקּוֹרָה, כְּדִי
שִׁינָסֵר בְּשׁוּוֹה הֵרִי זֶה תּוֹלְדֵת מְשָׁרֵטט; וְכֵן הַגְּבָלִים שֶׁעוֹשִׂים
כֵּן בְּאַבְנִים, כְּדִי שִׁיפְצֹל הָאֶבֶן בְּשׁוּוֹה. וְאַחַד הַמְשָׁרֵטט בְּצָבֵעַ,
אוּ בְּלֹא צָבֵעַ הֵרִי זֶה חַיֵּב.